

6. Кубицький С.О. Система оцінювання готовності майбутніх офіцерів до професійної діяльності: Автореф. дисер. канд. пед. наук: 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / С.О. Кубицький. – К., 2002. – 19 с.
7. Лутошкин А. Н. Эмоциональный потенциал коллектива. – М.; Педагогика, 1988. – 128 с.
8. Миценко Д.В. Формування педагогічних умінь майбутніх офіцерів-радіоінженерів у процесі підготовки до професійної діяльності: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Миценко Данііл В'ячеславович. – Хмельницький, 2007. – 217 с.
9. М'ясоїд П.А. Загальна психологія: Навч. посіб. – К.: Вища шк., 2000. – 479 с.
10. Педагогическая Энциклопедия в 4-х томах. – М.: Изд-во АПН СССР, 1968. – Т.4. – 625 с.
11. Педагогический словарь в 2-х томах. – М.: Изд-во АПН, 1960. – Т.2. – С. 511.
12. Пидкасистый П. И. и др. Психолого-дидактический справочник преподавателя высшей школы / П. И. Пидкасистый, Л.М. Фридман, М.Г. Гарунов. – М.: Педагогическое общество России, 1999. – 354 с.
13. Платонов К. К. Краткий словарь системы психологических понятий. – М.: Высшая школа, 1984. – 271 с.
14. Полторак С.Т. Педагогічні умови формування умінь командира підрозділу у майбутніх офіцерів МВС України: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Полторак Степан Тимофійович. – Харків, 2003. – 187 с.
15. Тарнавський М.М. Формування культури управлінської діяльності у майбутніх офіцерів-прикордонників: Дис. ... канд. пед. наук: 20.02.02 / Тарнавський Марк Мирославович. – Хмельницький, 2001. – 244 с.
16. Тягнирядно Є.В. Формування риторичних умінь майбутніх працівників у процесі професійної підготовки: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Тягнирядно Євгенія Василівна. – Одеса, 2008. – 257 с.
17. Ягупов В.В. Педагогіка: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2002. – 560 с.

ПЕРЕВАГИ Й ТРУДНОЦІ ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИЛЕКЦІЇ У СУЧАСНОМУ ВНЗ

І.М. Зарішняк

Концепція підготовки сучасних спеціалістів передбачає інтеграцію трьох інтелектуальних складових: мислення, комунікації і діяльності (образ (думка, онтологічна картина), слово і зразок діяльності). Вона спрямована на розвиток здатності до методологічного мислення, засвоєння норм культури, нових ціннісних орієнтацій, виховання інноваційної та креативної поведінки. Такий підхід забезпечує спеціалісту (підприємцеві, менеджеру) метапрофесійне мислення, що дозволяє організувати не тільки власну життєдіяльність, а й співорганізовувати ефективно мислення, комунікацію і діяльність колективу людей [2, с.138].

З урахуванням характеристик сучасного суспільства, що розвивається наддинамічно, необхідно прагнути до забезпечення випереджувальної підготовки викладача ВНЗ стосовно підготовки ним майбутніх спеціалістів. Тому за таких умов від викладача вимагається розширення та поглиблення кваліфікації за рахунок умінь організації роботи студентів: керівництво їхньою самостійною навчально-пізнавальною, науково-дослідною і практичною діяльністю. Це передбачає підвищення рівня особистісної активності як студентів, так і викладача, а також розгляду процесу навчання як міжособистісної взаємодії в системах «викладач-студент», «студент-студент», що організована задля досягнення спільної мети.

Діяльність викладача в цьому випадку повинна бути спрямована насамперед на створення умов для свідомого вибору студентом «освітньої траєкторії», на уточнення мети, на допомогу в плануванні діяльності, на консультування щодо вибору навчальної літератури тощо [2, с.139].

На практиці у викладачів ВНЗ виникають труднощі у відборі і реалізації сучасних технологій навчання. З одного боку, викладач ніби критично ставиться до стереотипу корпоративної культури ВНЗ (моделі навчання) і на особистісному рівні готовий до інновацій, але в рамках педагогічного масиву активно відтворює стереотипні цінності і установки.

Виникає необхідність перепідготовки викладацьких кадрів з метою забезпечення їх новим педагогічним інструментарієм. Мова йде про так звані інноваційні технології навчання, зокрема, про використання в сучасному ВНЗ мультимедійної лекції.

Теоретичні основи означеного питання висвітлюються у працях науковців, що розглядають мультимедіа-технології [О. Аніщенко, Д. Ахметової, Л. Гур'є, Н. Волкової, Н. Копняк, О. Міщенко та ін.], інформаційно-телекомунікаційні технології (В. Биков, Є. Полат, Р. Гуревич, М. Кадемія, І. Захарова та ін.). Практичному ж аспекту приділено ще недостатньо, на нашу думку, уваги. Тому мета нашої роботи – висвітлити переваги, а також вказати на труднощі, з якими ми зіткнулися в процесі використання мультимедійних лекцій.

Учені вказують на переваги використання мультимедійних технологій, що забезпечують інтенсифікацію й актуалізацію навально-виховного процесу на основі вирішення низки важливих освітніх завдань [3, с.309; 5, с.380], виділяють основні умови ефективності функціонування мультимедійних технологій [5, с.381; 1, с.203]. Мультимедіа-лекція розглядається як форма організації роботи студентів з використанням інфокомунікаційних технологій [1, с. 202].

Опоненти можуть заперечити приналежність технології, що нами досліджується, до інноваційних у навчанні. Але за кібернетичним (організаційним) компонентом така технологія містить новітні джерела інформації, використання комп'ютера, аудіовізуальних засобів тощо. Сам термін «інновація» означає зародження, розвиток нового всередині уже існуючого, функціонуючого. Тому, на наш погляд, мультилекцію можна віднести до інноваційних і форм, і методів навчання студентів. А розглядаючи її процесуально, віднесемо мультилекцію до технологій навчання із забезпеченням усіх її технологічних етапів. І якщо дана технологія не є найперспективнішою в навчанні людей різних вікових категорій, то перспективною в навчанні студентів її назвати можна.

Технологічні етапи мультилекції – це прогнозування, планування, організація та аналіз проведення. Використання мультимедіа-лекції передбачає розробку комп'ютерної версії опорного конспекту лекції з дотриманням основних традиційних вимог та візуального супроводження процесу навчання. При цьому використовується комп'ютер (або ноутбук) і мультимедійний діапроектор.

Підготовка мультимедіа-лекції значно триваліша, ніж підготовка традиційної лекції без використання сучасних технічних та інформаційних засобів, але час підготовки кожної наступної лекції з цієї теми значно скорочується: викладач вносить тільки певні корективи.

При використанні аудіовізуальних засобів навчання слід враховувати пізнавальні закономірності навчальної діяльності студентів, їхню підготовленість до сприйняття і засвоєння навчального змісту аудіовізуальними засобами. Важливо поєднувати їх зі словом викладача, іншими засобами навчання, забезпечувати відповідність між змістом навчання та завданнями лекції, застосування різних методичних прийомів, спрямованих на розвиток пізнавальних можливостей студентів. Тому підготовка та організація такої лекції для студентів 1 курсу, скажімо, має відрізнитися від аналогічної на старших курсах. З арсеналу методичних прийомів можна виділити такі: «теза» – цей прийом передбачає ситуацію, за якої студенту необхідно у стислих тезах відобразити основний зміст викладеного матеріалу; «поняття» – передбачає розкриття студентами кожного поняття; «критик» – ставить студента в ситуацію, в якій необхідно виявити невідповідність чи протиріччя в запропонованому навчальному матеріалі; «рефлексія» – виявлення труднощів у засвоєнні навчального матеріалу; «експерт» – оцінка ступеня участі кожного студента та викладача в процесі навчання; «практик» – передбачає екстраполяцію вивченого на подальшу професійну діяльність.

Досвід використання мультилекції показує, що при її підготовці викладачеві слід урахувати: співвідношення мети і змісту заняття, змісту і логіки навчального матеріалу; обсяг та особливості знань, що повинні засвоїти студенти; необхідність демонстрації чи ілюстрації предмета, явища чи їх зображення; відбір та аналіз аудіовізуальних засобів, визначити їх відповідність змісту і меті тощо. Засоби візуального супроводження лекції

успішно виконують пізнавальну функцію, і вплив їх на процес засвоєння навчального матеріалу значно розширюється у зв'язку з можливістю поєднання образу і слова [4, с.37]. Наочний матеріал сприяє безпосередньому запам'ятовуванню, виділенню найбільш суттєвого та підвищує увагу й інтерес студентів. Опорні конспекти мультимедійних лекцій містять, як правило, схематичні матеріали, які поєднуються з художніми (фотографії, ілюстрації тощо) та текстовими фрагментами, кіно фрагментами та музичним супроводом. Подається тема, мета, ключові поняття і терміни, план та література й інші джерела інформації, основні інформаційні блоки, метою яких є розвиток мислення студентів. Обов'язковим є паралельний супровід візуальної інформації з лекторським текстом, підпорядкуванням цієї інформації одна одній. Це допомагає зекономити час, підтримувати належний темп роботи студентів. Як показує досвід, захоплюватися використанням мультимедіа при навчанні студентів 1 курсу не варто. Їм ще важко витримувати темп лекції із візуальним супроводом, визначати головне у викладеному матеріалі, стежити за ходом думок лектора на схемах тощо. У таких випадках знижується темп роботи. Але саме для цієї вікової категорії студентів бажано більше демонструвати яскраві ілюстровані матеріали, кіно-фрагменти та музичні вставки. Саме такий підхід ми використовуємо при вивченні на курсі дисципліни гуманітарного циклу «Культурологія». Студенти старших курсів краще працюють з текстовим матеріалом, схематичними зображеннями опорних конспектів. Тому при навчанні студентів 2-5 курсів мультимедіа є однією з найоптимальніших форм організації навчання у ВНЗ.

Разом із вказаними перевагами мультимедіа-лекція має певні труднощі в застосуванні. Насамперед це матеріально-технічне забезпечення. Хоча мова йде про наскрізну комп'ютеризацію навчального процесу, у нашому інституті, наприклад, у користуванні викладачів знаходиться тільки один ноутбук та мультимедійний діапроектор. І якщо з ноутбуком проблеми не буде, тому що, як правило, кожен викладач має свого, то за мультимедійним діапроектором потрібно «записатися в чергу». Багато викладачів, особливо старших, відмовляються працювати з новою технікою через брак необхідної комп'ютерної грамотності. Отже, необхідна обов'язкова комп'ютерна грамота викладачів, що передбачає: знання основних понять з інформатики та комп'ютерної техніки; знання сучасних операційних систем та їх основних команд; вміння працювати хоча б в одному текстовому редакторі; використання прикладних програм утилітарного призначення тощо.

Зате під час використання мультимедіа-технологій буде забезпечено: підвищення інтересу і загальної мотивації до навчання завдяки новим формам роботи і причетності до пріоритетного напрямку науково-технічного прогресу (студенти залюбки користуються веб-сторінкою курсу); активізацію навчання завдяки використанню привабливих і швидкозмінних форм подачі інформації.

Отже, удосконалення організації освіти за рахунок введення інноваційних технологій навчання спрямоване на подолання кризи непрофесіоналізму. Воно будується на засадах сучасних інформаційних і інноваційних навчальних технологій, що відповідають світовому рівню і передбачають зміни у свідомості не тільки студентів, а й викладачів.

Література:

1. Анищенко А.А. Педагогические условия реализации моделей использования ИКТ в профессиональной деятельности студентов экономических специальностей // Теория і практика ринкових перетворень: економічний та соціальний контекст: Зб. мат. Всеукр. наук.-практ. конф. 20-22 березня 2008р. Т. 4.- Вінниця: ВІЕ ТНЕУ, 2008.-С.200-205.
2. Ахметова Д., Гурье Л. Преподаватель вуза и инновационные технологии // Высшее образование в России.-2001.-№4.-С.138-144.
3. Волкова Н.П. Педагогіка: Пос. для студ. вищих навч. закладів.- К., 2001.-576 с.
4. Копняк Н.І., Красильник Т.В. Застосування інноваційних технологій в навчальному процесі // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми// Зб. наук. пр./ Редкол. І.А.Зязюн та ін. -Київ-Вінниця, 2000.-С.379-380.

ПРОГНОСТИЧНА МОДЕЛЬ ПРОФЕСІЙНО-МЕТОДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТАРШОЇ ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ

Л.Я. Зєня

Виділення варіативних моделей навчання іноземної мови (ІМ) на старшому ступені, які характеризуються різними рівнями іншомовної профільної підготовки старшокласників (загальноосвітній, академічний, профільний), обумовлюється видом загальноосвітнього навчального закладу [5]. Однією з умов реалізації профільного навчання ІМ є рівень готовності вчителя адаптуватися до умов профільно орієнтованого соціально-культурного середовища, яке формується у старшій профільній школі, і здійснювати професійно орієнтоване навчання ІМ відповідно до профілю.

З огляду на висловлювання В. Ясвіна, що в «освітньому середовищі кожен суб'єкт освітнього процесу здійснює свою діяльність, використовуючи просторово-предметні елементи цього середовища у контексті соціальних взаємин, які склалися» [17, с. 175], розглянемо зміст професійної діяльності вчителя ІМ. З цією метою визначимося зі складовими професійної діяльності вчителя і далі конкретизуємо їх з урахуванням особливостей навчання ІМ у старшій профільній школі. Але насамперед уточнимо ключові поняття, такі як «діяльність», «професійна діяльність» та «педагогічна діяльність».

Діяльність визначається психологами як «вид соціальної активності, притаманної тільки людині і має свідомий, цілеспрямований характер» [8, с. 180]. Професійну діяльність будемо розглядати, услід за Е. Зеєр, як «соціально значущу діяльність, виконання якої вимагає спеціальних знань, умінь та навичок, а також професійно обумовлених якостей особистості» [2, с. 30].

Під професійною діяльністю вчителя ми будемо розуміти педагогічну діяльність, яка, за визначенням І. Зимньої, «є виховуючим та навчаючим впливом учителя на учня (учнів), спрямованим на його особистісний, інтелектуальний та діяльнісний розвиток, який водночас є основою для його саморозвитку та самовдосконалення» [4, с. 262].

При розгляді структурних компонентів педагогічної діяльності ми будемо виходити з того, що у структурі професійної діяльності виділяють три рівні узагальнення, а саме: конкретні види діяльності і ситуації; типові професійні функції та завдання; професійні дії, вміння і навички [2, с. 49].

Структура та зміст професійної діяльності вчителя є предметом вивчення багатьох учених (Н. Базилевич, Т. Дмитренко, І. Зимня, І. Зязюн, І. Ісаєв, Н. Кислинська, В. Ковальчук, Л. Крамущенко, І. Кривонос, Н. Кузьміна, О. Мирошник, Н. Морєва, Н. Нікітіна, В. Семиченко, В. Симоненко, В. Сластьонін, Н. Тарасевич, Л. Шиян, Е. Шиянов, В. Ягупов та інші). Розглянемо різні точки зору на складові педагогічної діяльності вчителя.

Структурними компонентами педагогічної діяльності розглядаються відносно самостійні функціональні види діяльності педагога. Так, Н. Кузьміна виділяє у структурі діяльності три взаємопов'язаних компоненти: конструктивний, організаторський та комунікативний. Конструктивна діяльність розкладається на конструктивно-змістову (відбір та композиція навчального матеріалу, планування та побудова педагогічного процесу), конструктивно-оперативну (планування своїх дій та дій учнів) та конструктивно-матеріальну (проекування навчально-матеріальної бази педагогічного процесу). Організаторська діяльність передбачає виконання системи дій, спрямованих на залучення учнів до різних видів діяльності, створення колективу та організацію спільної діяльності. Комунікативна діяльність спрямована на